

ІНТЭРВ'Ю Ў МАЙСТЭРНІ МАСТАКА

НАПЯРЭДАДНІ ЮБІЛЕЮ

«ЯНЫ ДАРМА ПАВЕРЫЛІ Ў КАЗКУ...»

Ён мае Імя і мае вялікі талент. На сённяшні дзень гэта адна з самых прыкметных фігур у беларускім мастацтве і стаіць нека адасоблена ад усіх. Адны яму заздросцяць, другія пакланяюцца. Серыя карцін Міхаіла Савіцкага «Лічбы на сэрцы», якая расказала ўсяму свету пра жахі гітлераўскіх канцлагераў і барацьбу высокай чалавечнасці з фашызмам, стала з'явай не толькі нацыянальнай культуры. Апошнія па часе работа — серыя «Чорная быль» па сіле свайго мастацкага ўздзеяння і глыбіні асэнсавання трагічнай для Беларусі аварыі на атамнай станцыі ў 1986 годзе не саступае папярэдняй.

Працаздольнасць гэтага чалавека проста неверагодная. Ён штодня а восьмай раніцы ўжо ў майстэрні. Для яго не існуе ні выхадных, ні святаў. Падпарадкоўваецца толькі біярытмам натхнення.

Многія нашы суайчыннікі знаёмыя з Міхаілам Савіцкім асабіста, бывалі ў яго майстэрні. Доўгія гады мастак узначальваў прэзідыум Беларускага таварыства «Радзіма», спрыяючы наладжванню кантактаў з беларускай эміграцыяй па ўсім свеце.

Пра вядомага мастака, акадэміка напісаны дзесяткі кніг, манаграфій і артыкулаў, напэўна, да яго творчасці яшчэ неаднойчы звернуцца мастацтвазнаўцы і даследчыкі культуры, спрабуючы разабрацца ў перыпетыях нядаўняй нашай гісторыі, савецкага перыяду «развіцця».

Сёлета ў лютым Міхаілу Савіцкаму — 70. Напярэдадні юбілею мы па-

бывалі ў яго майстэрні, дзе за апошні час з'явілася многа новых цікавых работ.

— Міхаіл Андрэвіч, які лёс серыі «Чорная быль»? Дзе яна дэманстравалася?

— Па прэву акадэміка я змог паказаць яе ў Маскве ў Акадэміі мастацтваў Саюза. Там мне прысудзілі за яе Залаты медаль. І з пашанай вярнулі карціны ў Беларусь. У Мінску я паказаў яе зусім нядаўна, не без цяжкасцей. Дзіўна? Аблічальны характар карцін відавочны, і гэта, я думаю, вельмі раздражняла тых шмэтлікіх чыноўнікаў, якія мелі адносіны да прыхавання ад народа праўдзівей інфармацыі аб трагедыі, якія падпісвалі загады збіраць ураджай з забруджаных земляў. Усе яны і цяпер пры ўладзе, нягледзячы ні на што. І ім ніякай справы да таго, што пакутуюць і паміраюць бязвінныя дзеці. Гэтым людзям зручна ўсё спісаць на сістэму.

— Вы паставілі для сябе кропку на гэтай тэме?

— Што вы?! Чарнобыль увесь час у душы... Вось зусім новая работа «Запаветная зона». Бачыце, фігуркі з крыльцамі анёлаў лятаюць над пустымі, пакінутымі дамамі... Тут яны нарадзіліся, тут гулялі з сябрамі, і сюды пасля смерці прыляцелі іх душы. Думка такая: дзе б нас ні пахавалі, а дзяцінства наша застаецца там, дзе яно прайшло, адтуль яно ніколі не адыходзіць. Душы абавязкова вяртаюцца ў месцы, дзе прайшлі самыя светлыя дні чалавека.

[Заканчэнне на 6-й стар.]

НА ЗДЫМКУ: М. САВІЦКІ. «Беларусачка».

З ПЛЫНІ ЖЫЦЦЯ

Раней такія «карцінкі з жыцця» ў савецкую прэсу пастаўляліся толькі адтуль — з Захаду, дзе ў агоніі канаў і ніяк не мог сканаць капіталізм. Бяздомныя, вулічныя мастакі і музыканты, чэргі беспрацоўных на біржы працы ці за дармовым абедам у дабрачынную сталойку.

Цяпер няма патрэбы шукаць такія сюжэты ў Амерыцы ці Еўропе. Мы іх маем самі ў сваёй дзяржаве. У вялікім выбары. Такім стала наша жыццё. Гаротнае жыццё. Гэта не значыць, што адмоўных з'яў у нас не было і раней. Было больш чым дастаткова. Але пра гэта не гаварылі ўслых і не паказвалі на ўвесь свет — у краіне «развітага сацыялізму» такіх «плям» не павінна быць. Гэта не значыць, што і сёння ў плыні нашага пастперабудовачнага жыцця адна каламуць. Не, ёсць жа і нешта светлае. Але сёння нас больш дапякаюць сацыяльныя язвы, і мы паказваем жыццё такім, якое яно ёсць.

НА ЗДЫМКУ: сляпы музыкант на Камароўскім рынку ў Мінску.

ЧЫТАЧ ВЫКАЗВАЕ НЯЗГОДУ

[«Дык з кім жа нам трэба было ваяваць!»].

Стар. 3.

ПРАЦЯГ ПАЛЕМІЧНЫХ НАТАТКАЎ ГІСТОРЫКА

М. ІВАНОВА

[«Вызваленне ці няволя!»].

Стар. 4.

ЭДУАРД ВАЙВАДЗІШ З ВАЙВАДАЎ

[«Захавальнік беларускага духу»].

Стар. 7.

ПІСЬМО У ААН

ПРОСЬБА АБ ДАПАМОЗЕ

Урад Рэспублікі Беларусь звярнуўся да адміністрацыі Праграмы развіцця ААН (ПРААН) з просьбай аб уключэнні яе ў лік атрымальнікаў дапамогі ў мэтах развіцця.

У пісьме, якое распаўсюджана ў штаб-квартиры Супольніцтва нацый у якасці афіцыйнага дакумента спецыяльнай сесіі Савета кіраўнікоў ПРААН, указваецца, што пераход да новага тыпу эканамічных адносін і дэмакратычнага ладу грамадства ў Рэспубліцы Беларусь адбываецца ў абстаноўцы сур'ёзнага эканамічнага крызісу, выкліканага стратай кіруемасці і парушэннем існуючых сувязей у народнагаспадарчым комплексе на тэрыторыі былога Савета Саюза.

Сітуацыя ўскладняецца тым, што працэсы пераходу ідуць на фоне ўзрастаючай нацыянальнай трагедыі, гаворыцца далей у дакуменце. Прычынай яе стала найбуйнейшая ў сусветнай гісторыі аварыя на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі ў красавіку 1986 года.

Без дапамогі сусветнага супольніцтва задачы эканамічнага і дэмакратычнага абнаўлення ў Беларусі не могуць быць вырашаны ў адносна кароткі час эфектыўна і беспаваротна, падкрэсліваецца ў пісьме.

РЭЛІГІЯ-АСВЕТНИЦКАЯ АРГАНІЗАЦЫЯ

ПРАВАСЛАўНАЕ БРАЦТВА

Створаны арганізацыйны камітэт Беларускага праваслаўнага брацтва. Асноўная мэта—адрадыць беларускі нацыянальны дух у царкве і стварыць нацыянальную праваслаўную царкву.

Галоўныя напрамкі дзейнасці Беларускага праваслаўнага брацтва бачацца членам яго арганізацыі такімі: асвета, выданне рэлігійнай беларускамоўнай літаратуры, міласэрнасць, вяртанне традыцый Беларускай духоўнай музыкі, іканапісу, храмабудаўніцтва.

СКАНДАЛЬНАЯ ХРОНІКА

ДЛЯ ПАРТЫЙНАЙ ЭЛІТЫ

Набірае розгаласу скандал вакол Мінскага аблвыканкома. Справа павярнулася такім чынам, што аблвыканком, відаць, у поўным саставе вымушаны будзе пайсці ў адстаўку. А пачалося ўсё з таго, што пры правярцы расходавання грашовых сродкаў, праведзенай часовай камісіяй па льготях і прывілеях Мінскага аблсавета, высветліліся цікавыя факты. Больш за 35 тысяч рублёў з фонду «непрадбачаныя расходы» бюджэту абласнога выканаўчага камітэта зрасходавана на замежныя паездкі вядомых у нядаўнім мінулым функцыянераў КПБ: Каратчэні, Чыкіна, Малафеева, Бычакі і іншых.

Акрамя таго, па распараджэнню старшыні Мінскага аблвыканкома А. Цішкевіча ў 1990—1991 гадах размеркавана каля 200 легкавых аўтамабіляў, прычым ільвіная доля іх дасталася кіраўнікам аблвыканкома, абкома і гаркомаў КПБ, гарадскіх і раённых выканкомаў.

Пры правярцы сталавай аблвыканкома камісія высветліла, што там пастаянна прадаваліся вострадэфіцытныя прадукты (натуральныя кофе, печаныя траскі, шпроты, вэндліна, тушонка, мясныя паштэты, сасіскі, цукеркі, апельсіны і г. д.). Гэтыя прадуктовыя тавары прадаваліся без нацёнкі, што прывяло да недатрымання сталавай амаль 19 тысяч рублёў. Як правіла, вострадэфіцытныя прадукты адпускаліся вузкому колу асоб.

Акрамя таго, камісіяй правяраны пансіянаты «Багун» за 20 кіламетраў ад Мінска. Ён круглы год скарыстоўваўся кіруючымі работнікамі аблвыканкома і былога абкома КПБ як-месца адпачынку іх сямей, гаворыцца ў матэрыялах правяркі. Плата за пражыванне ў ім і паслугі была сімвалічнай, тады як штогадовае страты ад утрымання пансіяната складалі каля 40 тысяч рублёў...

ЧАРНОБЫЛЬСКІЯ ПРАБЛЕМЫ

РАСІЯ ДАПАМОЖА

Для вырашэння чарнобыльскай праблемы патрабуюцца велізарныя затраты. Раней яны пакрываліся ў асноўным за кошт саюзнага бюджэту. Цяпер жа сітуацыя змянілася карэнным чынам.

Толькі ў гэтым годзе з улікам новых цэн на «чарнобыльскія» мэжы неабходна выдзеліць 16,4 мільярда рублёў. Саюза, які абяцаў усё ўзяць на свае плечы, больш няма, а самой рэспубліцы знайсці такія сродкі цяжка.

На дапамогу прыйшла Расія. Нядаўна ў Маскве паміж Рэспублікай Беларусь і Расійскай Федэрацыяй падпісана пагадненне аб аб'ёмах і парадку фінансавання ў 1992 годзе расходаў на ліквідацыю вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Прынята рашэнне стварыць спецыяльны фонд для пакрыцця затрат на выкананне мерапрыемстваў, прадугледжаных Дзяржаўнай праграмай неадкладных мераў па пераадоленню вынікаў аварыі на 1990—1992 гады, праграмай «Дзеці Чарнобыля», а таксама Законам «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых у выніку чарнобыльскай катастрофы».

БЕЛАРУСЬ—ЗША

МАСТЫ НАЛАДЖВАЮЦА

Мінск наведаў афіцыйны прадстаўнік амерыканскай адміністрацыі—Барталам'ю. Ён сустрэўся са Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіславам Шумкевічам. Размова датычылася ў асноўным выканання дагавора па СНУ—стратэгічных наступальных узбраеннях, а таксама экспарту ў Беларусь найноўшых тэхналогій і абсталявання.

Барталам'ю запэўніў, што Штаты не разглядаюць Беларусь у якасці нейкай другой аднаўраўдзяжывы, у тым ліку і ў плане раззбраення. Дыялогам засталіся задаволены абодва бакі.

Плануецца таксама ў бліжэйшы час наладзіць больш цесныя палітычныя, эканамічныя і іншыя сувязі паміж ЗША і Беларуссю.

АПЫТАННІ

ДЗЕ НАС НЕ ЛЮБЯЦЬ?

Амерыканскі «Таймс мірор сентр» надрукаваў даныя апытання, праведзенага ў дванаццаці еўрапейскіх краінах, аб нянавісці на расавы і этнічнай глебе.

Цікавае становішча з беларусамі. І тут лідзіруе Польшча, дзе 19 працэнтаў апытаных неадлюбіваюць беларусаў. На Украіне нядобрыя пачуцці да нас зведаюць толькі 14 працэнтаў апытаных. У астатніх краінах Еўропы (у тым ліку і ў Расіі) адносіны да беларусаў больш-менш станоўчыя.

РЫНАК ДЛЯ ІНТЭЛЕКТУАЛА

«КАМЕРЦЫЙНЫ ДОМ»

У Мінску паявілася новае акцыянернае таварыства «Камерцыйны дом новых тэхналогій і падрадных работ».

«Камерцыйны дом» — не што іншае, як першы спецыялізаваны рынак у рэспубліцы, — сказаў прэзідэнт акцыянернага таварыства Сяргей Лойка. — Прычым рынак для інтэлекту. Акцыянернае таварыства ўжо зарэгістравала камерцыйныя прадстаўніцтвы арганізацый, якія будуць ганляваць новымі навукова-тэхнічнымі распрацоўкамі, прапаноўваць уласныя свабодныя магутнасці. Але прырытэтным напрамкам работы «Дом» будзе заключэнне дагавораў-падрадаў на выкананне будаўнічых работ ва ўсёй рэспубліцы.

Гаспадары бяруць на сябе таксама пошук тэхналогій і падрадных арганізацый для кліентаў. Акрамя таго, наяўнасць рэкламных каналаў у «Камерцыйнага дома» гарантуе і прадаўцам, і пакупнікам поспех у свеце бізнесу.

«Калі пачынаеш гаварыць пра шпіянаж, людзі пярэчаць, маўляў, ворагаў у нас няма, толькі сябры. Вы думаеце, адкуль формула такая пайшла? Ад былога прэзідэнта краіны, ад яго найбліжэйшага папалчніка Шэварднадзе.

Пакуль мы такія лагодныя, дырэктар ЦРУ падкрэслівае адкрыта: мы, маўляў, сканцэнтруем такія сілы і павядзём так агентурную работу ў былым Саюзе, як ніколі раней.

Пад рознымі прычынамі (даследаванне вынікаў аварыі на ЧАЭС, знішчэнне ядзерных арсеналаў і г. д.) супраць нас пачынаюць працаваць сотні класных разведчыкаў.

Мы выдатна разумеем, што вучоныя розных краін дапамагаюць нам весці ліквідацыйныя работы. Але мы разумеем і другое, я са злосцю скажу: ператварылі зону адчужэння ў палігон для бясплатнай пастайкі Захаду найкаштоўнейшай інфармацыі, зжатай на полі лядскога гора. Мы пайстаём супраць гэтага катэгарычна. На жаль, нас не заўсёды разумеюць.

Ідзе адкрытая нахабная вярбоўка нашых грамадзян, такіх, як даволі вядомы Хобта з-пад Смаргоні. Той-сёй і сам ідзе за долары на кантакты. Мы маем даныя, што ў Беларусі ёсць такія асобы. У адносінах да некаторых рыхтуем жорсткую меру стрымання — арышты. Суд вызначыць іх лёс. Самае дзіўнае, што той-сёй успрымае перадачу інфармацыі ледзь ці не як гераізм, лічыць, што ўсё дазволена цяпер, усё накіравана, маўляў, не супраць дзяржавы, а на знішчэнне таталітарнай камуністычнай ідэалогіі закрытага грамадства. А ў наяўнасці — шкода рэспубліцы.

Журналісты часта пішуць, што КДБ сёння спрабуе сябе ратаваць, спецыяльна нагнае шпіянаманію. Вось тут і расхалоджаецца пільнасць насельніцтва, падмываецца патрыятызм, гордасць за сваю дзяржаву, нацыю, адказнасць за бяспеку існавання народа.

Гэта ж факт, што апошнім часам мы аддаём за рублі ўсё, што можам, разбазараем дзясянненні ў галіне навукі, прамысловасці. Што ж тут высакароднага?! У гэтых умовах супрацоўнікам дзяржбяспекі вельмі цяжка працаваць. Між тым пад Беларусь цяпер капае не толькі ЦРУ, разгортваюць шырокую дзейнасць і найбліжэйшыя суседзі з Усходняй Еўропы.

Больш таго, асабіста мяне вельмі непакоіць, як бы такая работа не разгарнулася між членамі СНД. Некаторыя факты ўжо ёсць».

(З інтэрв'ю старшыні КДБ Рэспублікі Беларусь Эдуарда ШЫРКОУ-СКАГА газеце «Беларускі час».)

СУМЕСНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА

Сумеснае савецка-фінскае прадпрыемства «Сантабел» пачало дзейнічаць у сталіцы рэспублікі. Яго заснавальнікі — Мінскі завод шасцэрняў і фінская фірма «Сантасала». Новае прадпрыемства спецыялізуецца на вытворчасці высокадакладных зубчастых колаў да рэдуктараў для цэлюлозна-папяровай прамысловасці. У далейшым плануецца выраб рэдуктараў у зборы, іх мантаж, рамонт і абслугоўванне ў спажывацях.

Усяго ж на «Сантабелі» мяркуецца наладзіць вытворчасць 13 назваў вырабаў. Ужо ў гэтым годзе сумеснае прадпрыемства, дзе працуе ўсяго 14 чалавек, выпусціць прадукцыю на суму каля 300 тысяч інвалютных рублёў.

НА ЗДЫМКУ: на участку савецка-фінскага прадпрыемства на заводзе шасцэрняў. За ротагай аператар станкаў з лічбавым праграмным кіраваннем Аляксандр КАРУНЦОУ.

ЛІБЕРАЛІЗАЦЫЯ

ПАС ЗАЦЯГВАЕЦА ТУЖЭЙ

Пасля вымушанай так званай лібералізацыі цэн, уведзенай у Беларусі ўслед за Расіяй на пачатку студзеня, жыццё даражае з кожным днём. З 20 студзеня ў 3 разы павысіліся цэны на хлеб і хлеба-булачныя вырабы, на малако, тварог, смятану, сыры. Масла стала даражэй у 5 разоў. Цяпер кілаграм яго каштуе больш за 40 рублёў.

Цэны растуць на ўсё. Сёння зернеўборачны камбайн «Дон-1500» каштуе ўжо 580 тысяч рублёў замест 60 тысяч, наш трактар «МТЗ-82», цана якога летась была 10,5 тысячы рублёў, прадаецца за 110 тысяч, за ўгнаенні трэба вылажыць больш тысячы рублёў за тону, хаця яшчэ ўчора цана іх вагалася ад 50 да 160 рублёў.

Як прыдаць тэхніку, угнаенні, запчасткі фермеру ці калгасу, калі цэны на іх падскокнулі ў 10 разоў, а закупачныя цэны на сельгаспадарчую прадукцыю ўзраслі толькі ў 3—5 разоў?!

ВЕСТНІ АДУСЮЛЬ

▲ Старшыні пяці вядомых у рэспубліцы калгасаў звярнуліся да ўрада Беларусі з прапановай: замест таго, каб набываць збожжа за валюту ў іншых краінах, купляць яго ў калгасаў. За тую ж цану ў валюце. Па 200—300 тон збожжа знойдзеца на продаж у кожнай гаспадарцы.

▲ Ініцыятыўная група, якая павінна заняцца зборам подпісаў пад вяротам аб недаверы Вярхоўнаму Савету, Савету Міністраў Беларусі і патрабаванні новых выбараў ужо налічвае больш 1 тысячы чалавек. Беларускае біржавікі, не задаволены падатковай палітыкай урада рэспублікі, ужо даюць грошы для ініцыятараў правядзення рэферэндума аб даверы.

▲ Прэзідэнт Акадэміі навук РБ Уладзімір Платонаў, які зараз чытае курс лекцый па матэматыцы ў ЗША, папрасіў звольніць яго з гэтай пасады. Ён хоча завяршыць кнігу, якая, на думку вучоных, складзе гонар беларускай навукі. Выконваючым абавязкі прэзідэнта акадэміі часова прызначаны Аляксандр Сцепаненка.

▲ Міністр замежных спраў Беларусі Пётр Краўчанка прыняў прыватную асобу — Ганну Бартуль, дачку беларускіх эмігрантаў са Злучаных Штатаў Амерыкі. Г. Бартуль, якая ўжо неаднойчы была ў рэспубліцы, выйшла замуж за С. Сокалава-Воюша, нашага барда з Наваполацка і мае намер пераехаць з Амерыкі ў Беларусь.

3 НАГОДЫ АДНОЙ
ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

ЭСКАЛАЦЫЯ ДЭМАКРАТЫІ?

Усялякая дэмакратыя, відаць, мае адносна вартасць, нават самая дасканалая. Тое, што добра сёння, заўтра здаецца не такім добрым; што адпавядае адным пластам грамадства, не адпавядае іншым. І гэта слушна, бо гармонія інтарэсаў—ўсяго толькі ідэал, мэта, накіраванне таго колішняга камунізму, які быццам і не за гарамі, але да якога можна ісці вечно, застаючыся на адным месцы.

Такія думкі, прынамсі, выклікала ў мяне адна прэс-канферэнцыя, на якую трапіў ледзь ці не выпадкова. Праводзілі яе былы наш супрацоўнік, а цяперашні старшыня грамадска-культурнага аб'яднання «Полісся» Мікола Шэляговіч, прэзідэнт Асацыяцыі ўрэйскіх арганізацый і таварыстваў Леанід Левін, старшыня Цэнтра нямецкай культуры ў Рэспубліцы Аляксандр Майснер ды намеснік старшыні галоўнага праўлення Саюза палякаў Беларусі Тадэвуш Малевіч. А сабралі яны нешматлікае кола журналістаў з той нагоды, што рашылі ўтварыць Асацыяцыю грамадскіх нацыянальных арганізацый Рэспублікі Беларусь.

Вось тут і пачуў я меркаванні, якія выклікалі супярэчлівыя думкі: што Закон аб мовах у Беларусі не адпавядае міжнародным прававым нормам, што яго трэба мяняць, пачынаючы з самой назвы. (А мы ім так ганарымся!). Тое ж самае стаўленне Асацыяцыі да законаў аб адукацыі і культуры. Маўляў, раней існавала большавіцкая ідэалогія, якая падаўляла ўсё іншае, акрамя рускага, а цяпер ёсць пагроза, што нацыянальная (беларуская) ідэалогія спрыяе развіццю адно толькі беларускай мовы і культуры. Усё ж астатняе можа апынуцца на другім плане, а значыць—пагроза для нацыянальных меншасцей.

Адкуль такія засцярогі? Беларуская адроджэнне засланыя сабой такія ж працэсы, што адбываюцца цяпер у асроддзі іншых народаў і этнасаў Беларусі, і не бачыць іх праблем. «Мы яшчэ адстаем,—заявіў М. Шэляговіч,—рух наш недастаткова актыўны, не сфарміраваны. Мы б хацелі замацаваць свае правы заканадаўча». А палякі ў Беларусі, як сказаў Т. Малевіч, хацелі б, каб іх культурна-асветная работа мела міжнародна прававую аснову, г. зн. «не грамадскія арганізацыі нешта робяць, а дзяржава ім дапамагае,—дзяржава робіць для іх у моц сваіх абавязкаў перад нацыянальнымі меншасцямі». А грамадскія арганізацыі ўжо актыўна дапамагаюць праводзіць культурна-асветную работу ў рэчышчы вызначанага дзяржавай нацыянальнага працэсу.

Было між іншага згадана, як канкрэтна дапамагае польская дзяржава беларускай меншасці на Беластоцчыне, і пра крыўды беларускіх палякаў на рэспубліканскія ўлады. Што ж будзе рабіць новая асацыяцыя? Сярод першачарговых яе задач вызначаюцца дзве: 1) дамагацца прыняцця Вархоўным Саветам Рэспублікі Беларусь закона аб свабодным і раўнапраўным развіцці ўсіх этнасаў Беларусі, іх моў і культур; 2) прызначэнне дзяржаўнымі нароўні з беларускай мовай заходнепалескай, польскай і рускай.

Здаецца, не толькі нацыянальным дзеячам, якія выпяцілі праграму беларускага адроджэння, але і палітыкам ды прававедам будзе над чым паламаць галаву. Асабліва, калі

ўлічыць кваласць беларускай мовы як дзяржаўнай. І хоць ініцыятары аб'яднання ў Асацыяцыю грамадскіх нацыянальных арганізацый усяляк падкрэслівалі, што яны змушаны зрабіць гэты крок не для таго, каб ваяваць з кімсьці, а каб адстойваць свае правы, думаю, іх дзеянні многія ўспрымуць як бунт сепаратыстаў.

Памятаю, яшчэ калі М. Шэляговіч гадоў дзевяць таму назад прапанаваў «Голасу Радзімы» свой артыкул пра «палескую рэзмі», у рэдакцыі выказвалі засцярогі, ці не вядзе яго апантанасць адметнасцю палескага дыялекту да расколу беларускай нацыі і ці не падарвае канчаткова беларускую мову. У шматлікіх дыскусіях цяперашні старшыня «Полісся» кляўся, што ён не мае сепаратысцкіх намераў, а ўсяго толькі бачыць культурны працэс адроджэння заходнепалескай мовы, а што датычыць беларускай, то яна ў спарборніцтвае з «рэзмі» толькі змацуецца і акрыяе.

Гатоў быў ужо пагадзіцца, каб не адна акалічнасць: пэмкненні М. Шэляговіча энергічна стаў падтрымліваць былы партыйны ідэолаг ЦК КПБ Савелій Паўлаў, які не надта шанавуў усё беларускае. Ці не была гэта спроба, убываючы клім разладу, падарваць нацыянальны рух?

Слухаючы інфармацыю, якую давалі кіраўнікі культурна-асветных аб'яднанняў нацыянальных меншасцей Беларусі, так і хацелася сказаць: «А што тут благога?» Сапраўды, у імкненні да свайго адроджэння ці не заблыліся мы пра іншых—меншых і больш слабых, можа пакрыўджаных? І што гэта за дэмакратыя, калі мы бачым толькі сябе ў абсягу яе дзеяння? Прыгадаем, як мы бачвалі тых жа ўзорна-дэмакратычных амерыканцаў за неграў, індзейцаў ці пуэрта-рыканцаў... Калі мэта асацыяцыі — каардынацыя дзеянняў арганізацый нацыянальных меншасцей у імя ўзаемадапамогі, нацыянальнай згоды, раўнапраўя ўсіх народаў Беларусі, як было заяўлена ў дэкларацыі, кансалідацыя ў імя таго, каб беларусы ўбачылі, што сярод іх ёсць і іншыя, дык, бедай што, трэба вітаць яе ўзнікненне, прынамсі,—паставіцца талерантна.

Але мімаходзь прагучала на той жа прэс-канферэнцыі паведамленне, што ў Брэсце ўтвораны аргкамітэт па стварэнню Заходне-Палескай краёвай партыі. Мэты яе ўжо не культурна-асветныя, а палітычныя: дамагацца аўтаноміі для Заходняга Палесся. І мне ружо-выя мары грамадска-культурнага аб'яднання «Полісся» падаліся ўжо чорнай смугой новай партыі з сепаратысцкімі амбіцыямі. Тым больш, што было сказана: пачынаецца паралельны працэс—культурны і палітычны. Наўна было б думаць, што два гэтыя працэсы не салюцца ў адзін.

Сёння палешукі адасабляюцца, а заўтра хто? У гэтым ракурсе інакшай бачыцца ўзнікненне Асацыяцыі грамадскіх нацыянальных арганізацый.

Вядома, добра было б, як выказаўся Т. Малевіч, каб мы жылі так, як некалі нашы продкі ў Вялікім княстве Літоўскім, дзе правы нацыянальных меншасцей былі абаронены ў высэйшай ступені. Але для гэтага патрэбна развага, мудрасць і талерантнасць усіх членаў супольнасці. Інакш згоды не будзе.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

СТВОРАНЫ ПАРТАТЫЎНЫ КАМП'ЮТЭР

Памерам менш «за дыпламата» і вагой чатыры з паловай кілаграмы — такі першы айчынный партатыўны камп'ютэр ПК-300. Створаны ён на мінікім вытворчым аб'яднанні «Інтэграл» маладымі спецыялістамі СКБ «Няміга». Навітка можа стаць добрым памочнікам інжынера-тэхнічным, кіруючым работнікам, бізнесменам. Яе нескладана прыхапіць з сабой у дарогу, у адказную камандзіроўку. Сённяшня

яна цана камп'ютэра — 50 тысяч рублёў. На жаль, у параўнанні з першапачатковай яна вырасла ўдвая, таму што ў столькі ж павялічылася цана камплектуючых, якія атрымлівае аб'яднанне з-за межаў рэспублікі.

...Яшчэ некалькі гадоў назад аб'яднанне было шырока вядома толькі як вытворца папулярных гадзіннікаў «Электроніка». Уся астатняя прадукцыя не падлягала раскрыццю. Прад-

прыемства працавала на абарону. Цяпер «Інтэграл» станоіцца ўсё больш адкрытым. Першымі ў галіне тут стваралі службу маркетынга. Інтэрсіўна ідзе асваенне новых рынкаў за мяжой. Аб'яднанню ёсць што прапанаваць, а замежныя спецыялісты, якія зачасцілі апошнім часам на прадпрыемства, адзначаюць высокі ўзровень вытворчасці і распрацовак, што вядуцца тут. На «Інтэграле» асвоены выпуск шэрагу прыбораў для медыцыны і спорту, тэлефонаў-трубак. У перспектыве — выроб тэлефонных апаратаў з бяшнуровай трубкай. Створана элементная база для фотаапарата «Элікон». Сумесна з ПА «Гарызонт» рыхтуюцца да выпуску мікрасхем для тэлевізараў пятага пакалення, якія да гэтага часу купляліся за мяжой. Дарэчы, «Інтэграл» — буйнейшы ў краіне вытворца мікрасхем. Узровень жа распрацовак і вытворчасці дзавяляе вырабляць любую з вядомых у свеце.

— Захвацьце высокі інтэлектуальны патэнцыял ва ўмовах канверсіі — адна з асноўных задач прадпрыемства, — гаворыць дырэктар па маркетынгу Уладзімір ГАРАВой.

НА ЗДЫМКУ: інжынер СКБ «Няміга» Таццяна ДЗЕРАЧЭНІК з персанальным камп'ютэрам ПК-300.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

ДЫК З КІМ ЖА НАМ ТРЭБА БЫЛО ВАЯВАЦЬ?

Паважаная рэдакцыя!

Да 1971 года я быў пазаштатным карэспандэнтам газеты Беларускага таварыства па культурных сувязях з сусайчынікамі за рубяжом «Голас Радзімы» і радыястанцыі «Савецкая Беларусь». Чаму я пра гэта вам пішу? Атрымаў нядаўна газету «Голас Радзімы», убачыў партрэт Р. Шырмы і артыкул, прысвечаны 100-годдзю з дня яго нараджэння і ўспомніў, як ён мне ўручаў пасведчанне за № 065, што давала мне права быць пазаштатным карэспандэнтам газеты «Голас Радзімы». Так, гэта быў вялікі чалавек, я ведаў яго як артыста, вялікага песняра. Колькі разоў мне даводзілася ваяваць за мяжой: і дзе б я ні бываў, пра яго помнілі інтэлігентныя людзі і там. І, відаць, Таварыства па культурных сувязях не выпадкова выбрала яго сваім старшынёй.

Аднак вось што мне хацелася б падкрэсліць. Калі я атрымліваў пасведчанне, то запомніў такія словы Шырмы: «Радзіма—гэта векавое сваяцтвае разуменне, якім павінен даражыць кожны з нас. І трэба прахыць так, каб не заплямаць сваю Радзіму». Калі я пісаў артыкулы, то яны былі не па заказу, не ад прытворнага жадання надрукавацца ў газеце, а ад душы, ад любові да Радзімы. Не ведаю, што ўплывае на вашых карэспандэнтаў: ці то змяніўся час, ці то мы старэем. Але я не знаходжу ў вашых асобных артыкулах любові да Радзімы. Канкрэтна. У артыкуле «Усё скача той рыцар на белым кані» вы расхвалілі былога здрадніка Радзімы. Я ведаю загадзя, што вы будзеце адстойваць свой пункт гледжання, аднак не магу я згадзіцца з выказваннем гэтага здрадніка Радзімы.

Так, трэба мець сувязь і з нашымі людзьмі за мяжой, хто пацярпеў ад сталіншчыны і няправільнай палітыкі, якую вялі нашы кіраўнікі.

Але не са здраднікамі. Так, многа нашых людзей пацярпела ў палоне, але яны не былі халудамі фашыстаў. Яны не ваявалі супраць сваіх людзей. А калі ваш герой быў інтэлігентам, то няхай ён да канца свайго жыцця змагаўся б супраць ідэалогіі Сталіна, але не супраць свайго народа. Вось што гаворыць ваш герой: «Аднак раптам прыехалі прадстаўнікі нейкіх арганізацый і вырачаць з бяды бра-таў-беларусаў. Аб'явілі: «Хто хоча змагацца са Сталіным—тры крокі наперад».

Выйсця не было, ён вымушаны быў пайсці змагацца супраць Сталіна. А што, Гітлер ваяваў не з нашым народам, а толькі са сталінскай сістэмай? Па яго філасофіі гэта так. І ўсе здраднікі—паліцаі, уласаўцы таксама ваявалі, аказваецца, з той жа сістэмай, а не з роднай краінай. І, маўляў, сам ваш герой пайшоў на здраду як ідэйны барацьбіт супраць сталінізму. «Я быў самы звычайны савецкі чалавек»,—гаварыў ён. А пайшоў ваяваць за ідэю! Калі ты быў звычайны савецкі чалавек, дык чаму ты не пайшоў у партызаны ці хаця б сядзеў у вёсцы і не паказваўся людзям? А такая магчымасць у яго была. І толькі пасля ён асудзіў фашызм. Адчуў перамогу!

Не, даражэнькія мае, такія артыкулы не пакідаюць добры след у свядомасці людзей. Мне здаецца, што ў нашай свядомасці адбываецца сёння вялікая сумятня, якая выклікае трагічныя вынікі, і змена паняццяў.

Думаючы пра учарашні

дзень, мы як бы міжволі атаясамляем сапраўды вінаватую ў многіх грахах сістэму з вялікай Радзімай.

І калі ёсць здрадзе вашага героя нейкія змякчачыя тлумачэнні, то як зразумець тых, хто ішоў на смерць будучы ў такім жа становішчы, як герой вашага расказа?

Яўна напрошваецца думка, што нам трэба было ваяваць не з Гітлерам, а з тагачаснай нашай сістэмай? Бо перамога жыве горш, чым пераможаны. Я згадзіўся б з гэтым артыкулам, калі б хоць нейкі быў каментарый рэдакцыі. Бо я так думаю, што і рэдакцыя не з усім згодная.

Не варта забываць, што злосьць на ранейшую сістэму можа затушаваць вялікі подзвіг нашай Радзімы. Так, старая сістэма ўвайшла ва ўсе сферы нашага жыцця. Аднак Радзіма не адказвае за памылкі і злачынствы сваіх сыноў, яна не адказвае за любую сістэму, гэта мы адказваем за Радзіму.

Я прашу загадзя Вас прабачыць мне. Можа ў нейкай частцы свайго пісьма я быў рэзкім. Для Вашай газеты ёсць у нас многа людзей, якія змагаліся і са сталінізмам, і з фашызмам. І калі ды—голос Радзімы, то абараняйце яе, ачышчайце Радзіму ад сталінізму і тых скажонняў, якія былі дапушчаны ім, але толькі не голасам здраднікаў.

Жадаю Вам поспеху на гэтай цяжкай ніве.

А. ІЛЬЯШУК.

г. Пружаны.

АД РЭДАКЦЫІ: Мы не збіраемся каменціраваць ліст нашага чытача А. Ільяшук, хаця можна было б з ім і паспрачацца. Ён мае права на сваё меркаванне. Мы не робім з М. Кавылы (а менавіта пра яго гаворка ў лісце) героя, як і з нікога іншага. Час гераізацыі мінуў. Рэдакцыя можа быць не згодна з пазіцыяй таго, пра каго піша, ці каму прадастаўляе старонкі газеты, але яна не мае права навязваць каму б там ні было свой пункт гледжання. Паказваючы людзей такімі, якія яны ёсць, з іх думкамі і стаўленнем да пэўных праблем (падабаецца гэта нам ці не), мы толькі хочам сказаць чытачам: думайце і разважайце самі.

ГІСТОРЫЯ БЕЗ ІДЭАЛІЗАЦЫІ

ВЫЗВАЛЕННЕ ЦІ НЯВОЛЯ?

У верасні 1991 года («Голас Радзімы», №№ 38, 39) былі надрукаваны два артыкулы Міколы Іванова пад агульнай назвай «Вызваленне ці вайна!». Прысвечаны яны былі важнай і балючай падзеі ў нашай гісторыі — так званаму вызваленню Заходняй Беларусі ў 1939 годзе і далучэнню яе да Беларусі Усходняй. Аўтар паставіў мэту паглядзець праўдзе ў вочы і адказаць шчыра на пытанне: што ж адбылося з намі ў 1939 годзе? Што гэта бы-

1939 ГОД — У НАШАЙ НАЦЫЯНАЛЬНАЙ СВДОМАСЦІ

III

19 верасня 1939 года раніцай, калі пасля неспакойнай, са стралянай ночы жыхары Вільні абудзіліся і прыступілі да сваіх штодзённых спраў, паўсюдна на мурах дамоў і на афішных тумбах яны знайшлі расклеены першы савецкі дакумент. Быў гэта першы загад ваеннага каманданта Вільні. Гучаў ён каротка і знамянальна: «Сёння а пятай гадзіне раніцы часці Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі ўвайшлі ў горад Вільню і вызвалілі яго ад польскай арміі. Ад гэтага часу ўся ўлада ў горадзе і ваколіцы належыць мне, ваеннаму каманданту горада». Подпіс: генерал Крывашын.

За месяц да пачатку II сусветнай вайны ў Вільні ў сувязі з нормалізацыяй польска-літоўскіх адносін было адчынена Генеральнае консульства Літоўскай рэспублікі. Знаходзілася яно ў гатэлі «Святы Георг». Пасля ўваходу Чырвонай Арміі тут пасяліліся таксама высокага рангу афіцэры НКУС, у задачу якіх уваходзіла чыстка Вільні ад так званых антысавецкіх элементаў перад перадачай горада Літве. Паміж літоўскімі дыпламатамі і савецкімі чакістамі, пастаяльцамі гатэля «Святы Георг», наладзіліся даволі прыязныя ўзаемаадносіны. Гэтая акалічнасць і дазваляе нам сёння аднавіць адну са старонак агульнай карціны падзей тых драматычных дзён.

В. Чачота, адказны работнік Літоўскага консульства, у сваіх выданых на Захадзе ўспамінах прыгадвае: «Савецкія танкі з'явіліся на вуліцах Вільні раніцай 19 верасня, але іх галоўныя сілы ўвайшлі ў горад толькі на наступны дзень. Была ўведзена каманданцкая гадзіна, іншыя абмежаванні свабоды мясцовага насельніцтва. Консульства ў гэты час пачало атрымліваць сотні скарг мясцовых жыхароў на Чырвоную Армію. Яе салдаты пачалі

рабаваць магазіны, затрымліваць віленчукоў і здымаць гадзіннікі з іх рук, а таксама папросту рабаваць на вуліцах выпадковых пешаходаў».

В. Чачота ўспамінае, што калі літоўскія дыпламаты спрабавалі паведамляць сваім савецкім суседзям аб фактах грабязжы, тыя з абурэннем абв'яргалі падобныя факты. Стэрэатыпы адказ быў наступны: «Савецкі чырвоны салдат не можа быць бандытам». Рэальнасць жа была зусім іншай: на вуліцах будучай літоўскай сталіцы запанавалі сапраўдны бандыцкі тэрор і прымітыўнае грабежніцтва.

Савецкае камандаванне і афіцэры НКУС практычна не звярталі ўвагі на злычынныя паводзіны сваіх салдат. Ды і ці маглі яны звяртацца на гэта ўвагу. Яны мелі куды больш важнае і адказнае заданне: трэба было правесці прэзентуючы чыстку Вільні, ачысціць горад ад так званых антысавецкіх і нацыяналістычных элементаў.

У адрозненне ад іншых беларускіх зямель, акупаваных у верасні 1939 года Чырвонай Арміяй, Віленшчына мела свой вельмі своеасаблівы лёс. Першы перыяд савецкай акупацыі тут працягаўся амаль 40 дзён. Пазней Вільня была перададзена ў той час яшчэ незалежнай Літве, каб праз восем няпоўных месяцаў зноў апынуцца пад ботам савецкай акупацыі і савецкага тэрору.

Але гэты своеасаблівы лёс Вільні дазваляе нам сёння з прыблізнай дакладнасцю акрэсліць характар і маштабы чырвонага тэрору. Справа ў тым, што літоўскія ўлады пасля адыходу савецкіх войскаў даволі скрупулёзна падлічылі ўсіх тых віленчукоў, якіх здолеў зарыштаваць і вывесці з сабой НКУС. Літоўцы лічылі большасць рэпрэсіраваных сваімі (т. з. паланізаванымі літоўцамі) і нават выступілі перад савецкімі ўладамі з просьбай аб зваўненні арыштаваных і вяртанні іх

у Вільню.

Зразумела, што мы не маем доступу да нкусаўскіх дакументаў, якія б характарызавалі першую савецкую акупацыю Вільні, не ведаем мы і дакладных маштабаў тэрору паводле гэтых дакументаў. Але на дапамогу могуць прыйсці дакументы літоўскіх дыпламатычных службаў у Вільні. Літоўцы, на шчасце, даволі пільна сачылі за дзеяннямі савецкіх акупацыйных улад і пазней апісалі іх у адпаведных дакументах. Так, напрыклад, літоўскі Чырвоны Крыж зарэгістраваў каля 800 асоб, дэпартаваных з Вільні савецкімі акупацыйнымі войскамі. Сярод іх былі такія выдатныя асобы, як удава і дачка маршала Пілсудскага, міністры польскага ўрада, вядучыя журналісты польскіх віленскіх газет і да т. п. Вельмі адчувальныя страты панесла беларускае віленскае грамадства. Былі арыштаваны і вывезены Антон Луцкевіч, Нікандр Грэпка, Уладзімір Самойла і інш.

У лютым 1940 года літоўскія ўлады перадалі савецкай адміністрацыі спіс 350 асоб, арыштаваных у Вільні і вывезеных у СССР. У гэтым спісе фігуравалі і беларускія імёны. На мемарандум за подпісам старшыні літоўскага Чырвонага Крыжа Зофіі Сметанавай, жонкі тагачаснага прэзідэнта Літвы (з дому Хадкоўскай), літоўцы ніколі, аднак, не дачакаліся адказу. НКУС не толькі не меў намеру вызваляць раней арыштаваных, але рыштаваў куды больш вялікія спісы «ворагаў» савецкай краіны, на якіх у хуткім часе павінны былі зваліцца новыя рэпрэсіі.

Сталінскія карныя органы, аддзелы НКУС, якія ўслед за часцямі Чырвонай Арміі ўвайшлі на тэрыторыю Заходняй Беларусі, мелі вялікі вопыт ажыццяўлення масавых рэпрэсій. Пры гэтым у адрозненне ад іншых талітарных рэжымаў (напрыклад, фашызму) камуністы праводзілі масавы тэ-

рор перадусім супраць свайго ўласнага грамадства, супраць рускіх, беларусаў, украінцаў, а не супраць іншапляменнікаў. (Супраць яўрэяў, як гэта было ў выпадку гітлерызму). Тэрэтычна класавы характар тэрору павінен быў забяспечыць і ў большасці выпадкаў забяспечваў вялікую колькасць добраахвотных памочнікаў у ажыццяўленні тэрору. Так было і ў Заходняй Беларусі. Адрозненне ўваходу чырвоных войскаў не да хопу ў калабарацыяністах не было.

Новыя ўлады, аднак, не вельмі спыняліся з прыцягненнем да сваіх карных органаў мясцовых людзей. НКУСаўцы прынеслі з сабой пацудзе абвостранай падазронасці і недаверу. Паводле няпісаных правілаў гэтай чакісцкай арганізацыі, кожны, хто хоць раз сутыкнуўся з ворагам, ужо быў пад падазрэннем. Што ж тут гаварыць пра тысячы заходнебеларускіх камуністаў. Даверу ім абсалютна ніякага не было.

Рэпрэсіі ў адносінах да заходнебеларускіх незалежніцкіх палітычных дзеячаў ажыццяўляліся органамі НКУС паводле загадаў падрыхтаванага плана. Цэнтральнай фігурай пры распрацоўцы гэтага плана быў Іван Фролавіч Клімаў, у той час 36-гадовай былы загадчык аддзела прапаганды ЦК КПБ. Аб маючым адбыцца хуткім «вызваленчым паходзе» ў Заходнюю Беларусь ён дзедаўся яшчэ 11 верасня. На паседжанні ў гэтым дні ў ЦК КПБ вельмі вузкаму доўгіх адказных партыйных працаўнікоў было паведамлена, што рыхтуецца паход на Запад і што неабходна падрыхтаваць спісы галоўных антысавецкіх усіх нацыянальнасцяў, якія пражывалі ў Заходняй Беларусі. У сувязі з гэтым Клімаў даручыў свайму сакратарыату падрыхтаваць падрабязную даведку аб стане беларускага руху ў Польшчы. Даведка гэтая, як выявілася пазней, і стала галоўнай падставой для пазнейшых рэпрэсій на акупаваных тэрыторыях.

Аб усім гэтым і аб іншых цікавых рэчах, звязаных з першым перыядам савецкай акупацыі Заходняй Беларусі, Іван Клімаў апавядаў мне, будучы ўжо заслужаным персанальным пенсіянерам саюзнага значэння, у адзін з доўгіх зімовых вечароў у Менску. Сваёй дзейнасцю ў якасці галоўнага карніка заходнебеларускага руху Клімаў безумоўна ганарыўся. Паказваў ордэны, атрыманыя за ўдзел у вызваленчым паходзе, па-сапраўднаму смакаваў гісторыю, як яму ўдалося арыштаваць таго ці іншага заходнебеларускага дзеяча. Дэгаворваўся нават да таго, што нацдэмаў (а ўсіх беларускіх дзеячаў ён на-

зваў не інакш, як нацдэмамі) ён адрозніваў нават па вонкаваму выглядзе. «У час вайны, — успамінаў ён, — калі я працаваў на партыйнай рабоце ва Узбекістане, прыйшоў да мяне з просьбай аб дапамозе адзін такі беларус. Адрозненне я пазнаў у ім сасланага нацдэма, і, зразумела, ніякай дапамогі ён ад мяне не атрымаў». Як бачым, падставой абгрунтаванасці рэпрэсій у Клімава і яго сяброў было так званое класовае пацудзе, а не права.

Аб сваёй на гэты раз ужо канкрэтнай ролі, якую яму давядзецца выконваць у Заходняй Беларусі, Клімаў даведаўся раніцай 15 верасня. Яго выклікалі ў рэспубліканскае НКУС, дзе было паведамлена, што ён прызначаецца галоўным камісарам да спраў наладжвання цывільнай адміністрацыі на «вызваленых» тэрыторыях. Атрымаў ён і неабходныя інструкцыі ў сувязі з новым прызначэннем, а таксама наказ на працягу аднаго дня сфармаваць групу камісараў для паасобных заходнебеларускіх гарадоў. Група складалася з 20 камісараў. Кожны з іх атрымаў афіцэрска мундзір, але без знакаў адрознення. Апраўтаваны такім дзіўным спосабам увечары 16 верасня Клімаў і яго людзі рушылі ў дарогу. Кожны з іх атрымаў сваё спецыфічнае заданне. Часцей за ўсё датычыла яно адпаведнага горада ці раёна, але ў некаторых былі і спецыяльныя заданні. Адзін з іх, напрыклад, павінен быў пацаць працу сярод польскіх ваеннапалонных, выявіць сярод іх беларусаў, украінцаў і тых, хто згаджаўся на супрацоўніцтва з новай уладай.

Клімаў прыгадваў, што кожны з яго людзей акрамя агульных матэрыялаў, прысвечаных заходнебеларускаму нацыянальнаму руху, атрымаў у запячатаным канверце два спісы заходнебеларускіх дзеячаў. Адзін пералічаў тых асоб, якія патэнцыйна падыходзілі на ролю калабарантаў і маглі дапамагчы выявіць тых, хто ў перспектыве мог уяўляць пагрозу для новых парадкаў. Другі склаўся з імёнаў асоб, вядомых сваёй незалежніцкай і антыкамуністычнай дзейнасцю. Падобныя спісы-рэкамендацыі кірункаў масавых рэпрэсій былі распрацаваныя для ўсіх больш-менш вялікіх гарадоў Заходняй Беларусі: для Вільні, Гародні, Брэста, Баранавіч, Маладзечна, Ліды, Вілейкі і іншых.

Сам жа Клімаў з двума памочнікамі накіраваўся ў Вільню, каб асабіста наглядзець за ліквідацыяй незалежнай свабоднай беларускай думкі. Цэнтр беларускасці трэба было знішчыць перш за ўсё.

Мікола ІВАНОВ.

З ЧУЖЫХ СТАРОНАК

ЦІ ПАТРЭБНЫ НАМ ВІЗІТ ПАПЫ?

Гістарычныя суадносіны Праваслаўнай царквы з Ватыканам ніколі не былі прыязнымі. Прычынай гэтага была палітыка папаў рымскіх у дачыненні да праваслаўных, якая адкрыта ставіла Рыма-каталіцкую царкву, як царкву мілітарную, гэта значыць, як царкву змаганьня з Праваслаўем. Такая палітыка праводзілася агнём і мячом крыжакоў, святымі інквізіцыямі, подступам езуітаў з іхнім прымусовым наварачваннем праваслаўных у вунію і т. п. Зразумела, што ў абставінах такой палітыкі не маглі быць нейкай прыязні між царквамі і вернікамі.

Надарылася нагода, што толькі за папаў рымскіх: Яна XXIII і Паўла VI міжцаркоўныя адносіны напярэціліся і гэта да такой ступені, што мажлівыя былі персанальныя кантакты на най-

вышэйшым узроўні, мэтай якіх мела быць — выясненне дагматычных становішчаў.

Аднак-жа суадносіны гэтыя цяпер паступова вяртаюцца да папярэдняга стану. Ці прычынай гэтага ёсць палітыка папы Яна Паўла II, ці спрыяльныя абставіны данага часу, пакажа недалёкі час, але наступ на Праваслаўе пачаўся зноў.

Патрыярх Маскоўскі Аляксей II у канцы кастрычніка мінулага году наведваў Англію. Ангельская газета «Ды Дэйлі Тэлеграф» за 31 кастрычніка 1991 году піша, што Патрыярх на прэс-канферэнцыі ў Ламбэдзэ палацы асведчыў, што Рыма-каталіцкая царква алажала дагавор аб не прызлітацыі вернікаў Праваслаўнай царквы і што «Рыма-каталіцкая царква шукае наваротвальнікаў ад

заходняй Украіны да найдальшых усходніх засягаў былога Савецкага Саюза».

Газета піша, што Патрыярх выказаў сваё незадавальненне тым, што папа скаротна вызначыў каталіцкага архіепіскапа Масквы.

На запытаньне карэспандэнтаў аб мажлівасці папы наведваць Савецкі Саюз Патрыярх адказаў: «Покуль нашыя суадносіны з Рыма-каталіцкаю царквою ня будуць нанова ўсталяваныя, я лічу, што папскі візіт ня ёсць пажаданы».

І сапраўды, гэта можа наступіць, што ў цяперашняй атмасферы суадносін такі візіт ня можа прынесці ніякай карысці, толькі завострыць канфрантацыю.

Калі рэлігійную канфрантацыю ў Галічыне можна было б элімінаваць, як рэгі-

янальны нацыянальны канфлікт, то гэтага немагчыма зрабіць з місіянерскаю праэлітацыйнаю дзейнасцю на Сібіры ці ў глыбіні Расіі.

Тут-жа нельга забыць і аб нашай Бацькаўшчыне Беларусі, краіне безупыннага канфлікту.

У гэтым няўміручым наступе рыма-каталіцызму на Усход ясна працяляецца і тая вуніяцкая місіянерская дзейнасць на нашай беларускай ніве. У сваім грандыёзным маштабе гэта нічога іншага, як зышчэньне нашай веры, у якой была ахрышчана наша краіна, і робіцца гэта над намі пры помачы нацыянальнай афарбоўкі.

Наш народ пачаў толькі адраджацца і пачаў рабіць першыя нясьмелыя крокі да самастойнасці. Наша Царква пачала падымацца з руіны бязбожжа, і ўжо на яе рынуліся сілы раздору.

Мы — беларусы, ці мы праваслаўныя, ці католікі або іншыя, калі мы верныя сыны сваёй Бацькаўшчыны Беларусі, павінны памятаць, што прызлітызм, як канфрантацыйны дзейнік, разбі-

вае аднасьць народу, і таму нам ня трэба адзін другога наварачваць. Нам ня трэба штучнай вуніі. Мы не павінны давесці наш народ да такога стану нянавісці, які цяпер запанавалі ў Галічыне.

Калі гэтага не разумее папа рымскі і яго пасланцы-апосталы, якія хітрыкамі і подступамі імкнуча накінуць сваю ўладу, то нам, праваслаўным, абавязкава ўсведаміць гэта, каб даць адпор.

Патрыярх Румуні Тэоктыст разаслаў адозву да ўсіх зьверхнікаў Праваслаўнай царквы на свеце, у якой заклікае да «поўнага разрыву тэалагічнага дыялогу з Рымам на час пантыфікату Яна Паўла II, які спрыяе вуніяцкаму праэлітызму, так званай экспансіі каталіцызму са шкодай для праваслаўя ва Усходняй Эўропе».

Так гэта сёння выглядае адносіны паміж Усходняй і Заходняй Хрысціянскай Царквамі.

Юры ВЕСЯЛКОўСкі,
(«Голас часу», Лондан).

...ПАКУЛЬ БУДУЦЬ ЛЮДЗІ

МАЕ ЎРАЖАНЬНІ З ПАБЫТУ НА БЕЛАРУСІ

Атраснуўшыся ўрэшце ад пылу грузавых машын і аўтобусаў, яны бестурботна драмалі аб лепшым заўтры, так як дрэмлюць і людзі. Каля шашы, нейкіх часоў мэтраў ад нашага будынку, час ад часу па дарозе праходзіла маладая пара, трымаючыся за рукі, — пэўна вяртаючыся з пагулянку. А я стаяў далей на вэрандзе і без канца ўглядаўся ў гэтае цудоўнае неба, як быццам-бы нечага шукаў, але ня ведаў чаго. Яшчэ адна пара прамінула наш будынак і вольным крокам павярнула ў той бок, дзе калісьці стаяла Гандлёвая школа. Гэтым разам і я пакрочыў услед за імі, трымаючы за руку сваю прыгожую студэнтку. Вечер развейваў яе доўгія косы і закрываў яе вочы, і яна элегантным рухам адной рукі адкідала іх назад. Як і калісь, мы падыходзілі да таго месца, дзе заўсёды развіталіся — да заўтрашняга дня. Але гэтым разам неяк хацелася, каб дарожка працягнулася, каб ёй не было канца. Ды вось ужо і чыгуначны масток, дзе крыжуюцца дарогі. Мы спыніліся. Я, як ніколі, ўглядаўся ў яе сінія вочы і хацеў ёй нешта сказаць, але не хапала слоў. Замест, я яшчэ мацней паціснуў яе руку, і быццам-бы ў адказ яна прытулілася бліжэй да мяне. Пульс яе біўся мацней, і я мог чуць рытм яе сэрца. Раптам нашы вусны зьліліся, і я адчуў цеплыню яе цела. Пасьля мы сталі моўчкі праз некалькі хвілін і ўглядаліся адзін у другога вочы. Урэшце я здолеў вымавіць: «Бывай! Але я вярнуся!» І яшчэ раз пацалаваў яе прыняты, мяккія вусны. У яе прыгожых, але гэтым разам сумных вачах заблішчэлі сьлёзы. Яна выцірала іх рукою і шэптам маўляла: «Бывай! Буду чакаць!» Прайшоўшы, я аглянуўся назад, а яна стаяла там, махаючы гэтым разам белай хустачкай, і яе словы даяталі, як рэха: «Буду чакаць, буду чакаць».

І хто ведае, мо блізка ці далёка ў гэту жнівеньскую ноч і яна стайць, як і я, і ўглядаецца ў гэтае сьняжнае неба і мо таксама нечага шукае і ня ведае чаго...

Мая галава яшчэ шумела ад хмелю даўных пацалункаў, і я не пачуў, як ззаду заскрыпелі дзьверы. Цёплая рука абняла мяне за шыю, і мая плямяніца, быццам чытаючы мае думкі, сказала ціхім, спакойным голасам: «Дык пэўна ўжо яна ня прыйдзе». Узляўшы яе за руку, як калісьці студэнтку, мы ўвайшлі ў пакой, і быццам сам себе я адказаў: «Ня прыйдзе, мо лепш і ня трэба...»

Вечарам вярнуўся з Маладзечна, мяне сустрэла на панядворку наша суседка і бакылася-клялася, што яна ў поўдні слухала радыё БССР Менск і пазнала мой голас...

На заўтра быў дзень адпачынку, і я паставіў адведаць сястру ў вёсцы, дзе я радзіўся, дзе рос, дзе першы раз таптаў так ведаму сьцежку, ходзячы ў пачатковую школу, дзе ўлетку купаўся або вудачкай лавіў рыбу ў дрымуцых водах невялікай рэчкі, дзе зімою коўзаўся на лёдзе, дзе катаўся на санках ці лыжах або ў валёнках таптаўся па завялых пад будынкамі гурбаў сьнегу...

У Маладзечне кожнага дня можна было адведаць нешта новае, цікавае, наведваць бібліятэку, музей, Дом культуры або проста даць адпачынак думкам і палюбавацца паркам, які пачынаўся перад нашым домам і бег на некалькі кіламетраў у кожным напрамку.

Заканчэнне.
Пачатак у № 5.

Людзі Маладзечна вельмі гасцінныя, добрадушныя, і памяць аб іх у мяне астанецца на доўга. Нягледзячы на штотдзённыя недахопы ў магазынах, яны вясёлыя і жартаўлівыя. Адно, што найдаўжэй застаецца ў маёй памяці, гэта вечар, калі чатырнаццацігадовая дзяўчына — дачка маёй пляменьніцы запрапанавала паказаць мне адзін з прыгожых паркаў, з рознымі разрыўкамі і гульнямі для дзяцей. Спацыруючы з ёю, я заўважыў, што амаль кожны праходжы прыглядаўся, што гэта такое ў мяне на кашулі. Я

чы ў Маладзечне 21 жніўня 1989 г.»

Наступнага вечара я таксама быў вельмі рады спаткаць і пагутарыць з другім добра ведамым навукоўцам ня толькі на Беларусі, але за яе межамі — М. Е. Ермаловічам. Ён таксама на развітаньне падарыў мне з уласнаручным подпісам яго выданьне — «Па сьлядах аднаго міфа». Яго гістарычныя нарысы, апублікаваныя ў месячніку «Маладосьць», «Старажытная Беларусь», ня толькі цікавыя зместам, але старадаўнімі манюэнтамі, па-

Беларусі ў часе свайго кароткага пабыту. Паколькі гэтая зборка была прысьвечана беларускай мове, я пачаў словамі Я. Купалы, зазначаючы, што ён мне даруе, калі я зьмяню яго адно слова, і я пачаў: «Не пагаснуць зоркі ў небе, пакуль неба будзе, не загіне наша мова, пакуль будуць людзі». Наша мова, наша літаратура, наша мастацтва ніколі не загіне — працягваў я, бо якраз такімі людзьмі зьяўляецца вы і шмат іншых, як вы, у кожнай малой ці вялікай вёсцы, у кожным мястэчку, ва ўсіх гарадох

мёны спрэчкі канчаць. І ня раз нішчыўся наш край, ня раз з паверхні зямлі знікалі гарады і вёскі, ня раз зарава пажараў залівала нашае неба. І цэлымі стагодзьдзямі стагнаў наш беларускі народ і пад сацыяльным прыгонам, і пад панскім бізуном. Дык нічога дзіўнага, што сягоньня ў Маладзечне, у Менску, у іншых гарадох і мястэчках Беларусі пустыя магазыны, пустыя ў іх паліцы — калейкі без канца за прадуктамі, неабходнымі ў штодзённым жыцці. Віна ў гэтым не беларусаў. Мы не давалі свой край да такой стагнацыі, да такога эканамічнага залому. Мы не былі гаспадарамі сваёй зямлі — свайго лёсу. Бо ў той час, калі заходнеэўрапейскія дзяржавы, развіваючыся ў дэмакратычных умовах, прабівалі дарогі да паліпшэння формаў сацыяльнага жыцця, наш беларускі народ ад гэтых падзей стаяў далёк, не дапушчаны да ніякага голасу, а ягоны гістарычны шлях значылі толькі заўчасныя магільні і крыжы. І прайшоўшы гэты горкі этап, прайшоўшы турмы Картуз Бярозы, прайшоўшы ссылку далёкай Сібіры і Калымы, не аднаму здавалася б, што з беларускага народу, з беларускай душы не застаецца і сьледу.

Аднак, дзякуючы якраз гэтай любові, дзякуючы гэтым заповітам, якія мы атрымалі ў спадчыне, якія мы ўрачыста з году ў год абыходзім, сьвяткуем, наладжваем п'есы, пастаноўкі аб нашых героях-змагарох, — мы як народ не заламаліся і не заломіліся. І згодна народнай пасловіцы «сьледам за дзедам» цягнуцца неразрывная ніць нацыянальнага жыцця, што і зьяўляецца найлепшай зарукай няміручасці нашага народу. З улоньня аднаго пакаленьня прыйдзе другое, і гэтых натуральна-нацыянальных традыцыяў не пераць ніякім сілам. Будзе жыць наш народ, будзе жыць наша мова. І на заканчэньне яшчэ раз я паўтарыў словы Які Купалы: «Не пагаснуць зоркі ў небе...»

Пасьля зборкі я сустрэў некалькі сяброў з маладых гадоў з Гандлёвае школы ў Маладзечне. Было шмат гутарак, але, на вялікі жаль, на гэта не было шмат часу. Мне трэба было развітацца і зьбірацца ў паваротную дарогу. Паціскаючы рукі, у мяне і ў іншых пакаціліся сьлёзы. Сьлёзы радасьці, смутку, разлукі — ня толькі са сваімі роднымі, але з усімі маладзечанскімі хлапцамі, дзяўчатамі і горадам Маладзечна. Праз гэтыя чатыры тыдні я яшчэ раз быў малады, і думкі-ўспаміны не давалі і не даюць супакою цэлымі начамі да сьняжняга дня.

Цяпер я маю цесную сувязь ня толькі са сваімі кроўнікамі, але і іншымі людзьмі, якія я меў гонар сустрэць у часе свайго кароткага пабыту. Некалькі месяцаў таму назад Міхась, кіраўнік «Беларускай Хаткі», прыслаў мне пісьмо і піша, што ім сумна без мяне і яны часта ўспамінаюць мяне. Далей паведамляе, што агульны зьезд адбыўся вельмі добра. Было прысутных 350 асоб. Сярод іх шмат моладзі. Выбраві Радзю ў колькасці 30 чалавек — двух намесьнікаў і старшыню. Волею лёсу і людзей, піша Міхась, яго выбраві старшыню. З гэтым віншую цябе, Міхась, а таксама землякі жадаюць табе вялікіх поспехаў. Я ўпэўнены, што абавязак, узложаны на цябе, ты выканаеш з гонарам, і нам будзе прыемна чуць аб вайшай беларускай дзейнасьці.

Алесь ГАТКОВІЧ.

Англія.

Рэдакцыя захоўвае стыль і арфаграфію аўтара.

Маладзечна. Новы мікрараён ля завода парашковай маталургіі; плошча імя Леніна.

Фота В. СТАВЕРА.

дзеля цікавасьці спытаў сваю праваднічку, можа было б лепш для яе, калі б я зьняў і палажыў у кішэню Пагоню. Яна крыху скрыўджаным позіркам глянула на мяне і адказала: «Дзядзя, тым, чым гардзіцца вы, тым самым гарджуся і я». Былі гэта найпрыгажэйшыя для мяне словы на працягу майго пабыту на Беларусі. І яны застануцца ў маёй памяці так доўга, як доўга буду жыць я.

На працягу чатырох тыдняў майго пабыту ў роднай мястэчцы, ня толькі мае родныя, але і іх суседзі як-бы «пераключыліся» і пачалі гаварыць ня толькі да мяне, але і між сабою на сваёй роднай беларускай мове. Жонка майго пляменьніка, якая працуе тэхнікам на найбольшым заводзе ў Маладзечне (5 тысяч рабочых, амаль усё жанчыны), расказвала, што аднойчы дырэктар завода спытаў яе і спытаўся, што з ёю сталася, што яна ня так гаворыць, як калісьці?

У апошнім тыдні свайго пабыту я меў вялікі гонар спаткацца і пагутарыць з Г. А. Кяханоўскім, ведамым на ўсю Беларусь, які падарыў мне кнігу «Археалогія і гістарычнае краязнаўства Беларусі ў XVI—XIX ст.ст.». Унізе відне яго ўласнаручны подпіс — «Гаваняжанаму Алесю Гатковічу з прыемнасьцю — у час сустрэ-

лацамі, гэрбамі і фотаздымкамі нашага Вялікага княства Літоўскага і яго князёў».

Гэта кніжка выклікала захапленне сярод чытачоў, і паштовае скрынка ў рэдакцыю была перапоўнена лістамі. Адзін з чытачоў пісаў у рэдакцыю «Маладосьць» № 10/88, заканчваючы словамі: «Гэта кніжка, гэта сапраўднае сьвята для ўсіх, хто шануе родную гісторыю, родную мінуўшчыну». Я атрымаў шмат падаркаў у форме літаратуры і ад іншых маладых паэтаў, пісьменьнікаў, студэнтаў, мастакоў, безумоўна ад Міхасы — кіраўніка «Беларускай Хаткі».

Два дні перад маім ад'ездам у «Беларускай Хатцы» адбылася зборка актыву (каля 30 асоб), каб выбраць часовае кіраўніцтва для падрыхтоўкі агульнага зьезду «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны». На гэтую зборку быў запрошаны і я. З вялікай цікавасьцю я прыглядаўся і прыслухоўваўся, з якім энтузіязмам беларуская моладзь падыходзіць да кожнай справы адносна беларускага адраджэньня, сваёй роднай мовы, літаратуры, мастацтва.

Пасьля заканчэньня афіцыйна-фармальнага спраў я, як госьць і былы выхаванец Маладзечна, быў запрошаны сказаць слова і выказаць свае погляды аб тым, што я бачыў на

Беларусі. На вайшых плячах вялікі цяжар, вялікая адказнасьць перад беларускім народам. Ад вас і толькі ад вас будзе залежаць, у якім напрамку будзе ўзгадана наша беларуская моладзь. Кожны з нас ведае, што толькі на добра зааранай глебе можа ўзысці маладая руна. Але я ў гэтым перакананы, і ў гэта я веру, што гэты абавязак вы выканаеце. Калі сотні год таму назад беларуская маці-сялянка змагла перахаваць гэту мову і перадаць наступнаму пакаленьню, толькі пячучы песьню ў беларускай мове над калыскай свайго дзіцяці, дык сьвіньня, маючы свае школы, унівэрсытэты, маючы сваіх выдатных навукоўцаў, паэтаў, пісьменьнікаў, гісторыкаў ды філазофаў, гэтыя заветы ня толькі зможа перахаваць і перадаць наступнаму пакаленьню, але перадасць іх у шмат багацейшай форме. Што гэта ня будзе лёгка, рэч ведама. Так, як і раней, будуць спробы, каб перашкодзіць, заманіць. А перашкоды і мана былі немальныя. Калі мы вернемся ў нашу мінуўшчыну, дык мы ўбачым, што цэлымі стагодзьдзямі праз нашы землі праходзілі цэлыя полчышчы ваякаў, узброеныя ў панцыры з ног да зубоў, пазней мадэрныя арміі з найнавейшай зброяй. Тут, — як кажа паэт, — схадзіліся пля-

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

— Я бачу ў вас на сталі сярод пэндзяў і фарбаў у дзіўным суседстве чалавечы чэрап і, здаецца, злепак з пасмяротнай маскі Леніна. Як вы ставіцеся да яго асобы?

— Гэты чалавек—злачынца. Такое мае глыбокае перакананне. Злы геній XX стагоддзя. Ён з лёгкасцю распараджаўся чалавечымі лёсамі: «Стралець! Стралець! Стралець!» Гэта быў неверагодна жорсткі чалавек, амаральны. Сёння мы ведаем надзвычай многа пра яго. Праўда, у мяне вялікіх ілюзій не было і тады, калі імя Леніна было свяшчэнным для большасці савецкіх людзей. Я паспрабаваў паказаць сваё разуменне асобы правадыра ў рабоце «Аднадушша». Афіцыйныя ідэалогі адразу заўважылі вальнадумства, адступленні ў трактоўцы «светлага» вобраза. Мяне пасля гэтага неаднойчы выклікалі для гутарак і папярэдзілі, што пры такім стаўленні да камуністычных святых я ўвогуле магу пазбавіцца магчымасці працаваць, зоймацца месцаўтам.

— Скажыце, якія пачуцці перажылі вы 19 жніўня 1991 года, калі даведаліся, што ў Маскву ўвайшлі танкі?

— Мне, чалавеку, які перажыў вайну, ды і ў мірны час усякае бачыў, адразу было ўсё зразумелым: зноў пачнуць стралець, саджаць... Увогуле, які гэта пучк па захопу ўлады? Камуністы паміж сабой пасварыліся, бойка паміж свёмі. А

ўсё астатняе — лухта. Я тады пачаў пісаць карціну. Яна, дарэчы, ужо завершана.

На карціне гэтай тварам да гледача ў цяжкім задуменні сядзіць немалады чалавек. А перад ім на сталі ляжыць чалавечы чэрап. Жыццё і смерць... Вечныя пытанні. Прадчуваннем цяжкіх выпрабаванняў, я б сказала, навеяны гэты сюжэт і атмасферай трылогіі і нестабільнасці ў грамадстве, дзе людзі ніяк не могуць знайсці выйсця з тупіка, дзе ніхто нікому не патрэбны, а чалавечая жыццё зусім абяцанілася.

— Як мастак, вы даволі часта звяртаецеся да біблейскіх сюжэтаў. Нядаўня ваша карціна мае назву—«Выгнанне з раю». Адным кампазіцыйным пластом яе з'яўляюцца выгнаннікі за вароты раю, а другім— канцэнтрацыйныя лагеры... А на гэтай рабоце, што зараз бачу, Адам і Ева зусім юныя, яшчэ ў райскім садзе. Есць і работа «без вестак прапаўшыя», дзе выкарыстаны вобраз Тройцы... Што для вас Вечная кніга? Ці верыце вы ў Бога?

— Ці верую? Я над гэтым не задумаўся... А што датычыцца Бібліі, то я лічу яе выдатным творам чалавецтва, дзе сабраны веды і вопыт многіх пакаленняў людзей. Сапраўды, гэта Вечная кніга. Яна дае мне магчымасць асэнсоўваць прычыны маральнай дэградацыі чалавека з развіццём прагрэсу і цывілізацыі.

Паводле падання, Бог выгнаў з раю Адама і Еву за саволь-

«ЯНЫ ДАРМА ПАВЕРЫЛІ Ў КАЗКУ...»

стае, чым паказаў сваю сілу і магучнасць. Спакусай для людзей стала сама магчымасць праяўлення сваёй магучнасці. Калі людзі пачынаюць паказваць і скарыстоўваць сваю магучнасць, сілу над іншымі людзьмі,—атрымліваецца канцлагер.

— Як вам зараз увогуле працуецца?

— Шмат пішу. Больш за дзесятак работ стаіць у майстэрні, якія не бачыў глядач. Шкада. Але я іх не буду прадаваць, хаця зараз і цяжка. Адночы мяне ўгаварылі, маўляў, зрабі пару работ, пейзажык такі бязвінны, ды партрэтцік, каб людзям на радасць. Напісаў вось гэтых «Купальшчыцы» і «Пейзаж». Як я ні стараўся, але светлага і радаснага пейзажа, які мог бы ўпрыгожыць шыкоўную кватэру сучаснага бізнесмена, не атрымалася. Наадварот, пейзаж гэты, як вы бачыце, выклікае трывогу. Сонца села, і лес ўдалечыні чорнай сцяной. Злавесныя чорныя хмары амаль зацягнулі такое светлае днём неба. Ну і купальшчыцы таксама зусім не тыя цыбатыя зрабычныя дзяўчаткі, якіх мы бачым на недарэчных у такі час конкурсах прыгажосці...

— Адзін вядомы журналіст, народны дэпутат, на пытанне, як ён ставіцца да таго перьяду, які мы завём зараз «застоем», не крывячы душой сказаў, што на некалькі дзён хацеў бы апынуцца ў тым часе. А вы?

— Мы цяпер не маем ніякіх прынцыповых змен у сваім жыцці, таму што ў нас існуе дзяржаўны капіталізм. А наконт маіх адносін да былога нашага: жыццё было кепскае. А цяпер яшчэ горш. Мяркую, што будзе даволі доўга зусім кепска. Увогуле, у свеце адбываюцца складаныя працэсы. Разыгрываецца карта Еўра-Азіі. Амерыканцы хацелі б бачыць тут усё на амерыканскі капал. Экспансія амерыканскага ладу жыцця даўно ўжо пачалася, не сёння... З поспехам ішла ліквідацыя народных традыцый, разнацыянальнае народнае, расчалавечванне чалавека і стварэнне чалавек-спажываўца. Але не ўсе падтрымліваюць такі шлях. У Еўропе, напрыклад, жыццё складалася адпаведна нацыянальным традыцыям і культуры. У Расіі таксама, дарэчы. Еўрапейскія дзяржавы, у сваю чаргу, імкнуцца супрацьстаяць амерыканізацыі былога СССР. Амерыканцы, у сваю чаргу, не разлічвалі, што распадзецца такі маналіт, як СССР. Яны хацелі мець праз Расію ўплыў на ўсё азійскае мацярык. Нездарма ж прыезджаў такі разгублены Бейкер... Азіяцкія рэспублікі пачалі «расхопліваць» Японія і Кітай. Што з усяго гэтага будзе, не ведаю. Працэсы ідуць, ніяк не ўлічваючы інтарэсы асобнага чалавека. Хаця для камуністаў увогуле ніколі не існавалі людзі. Вось такія мае даволі сумныя разважанні ў су-

вязі з тымі падзеямі, што адбываюцца ў свеце.

— Так, цяпер вельмі жорсткі час. Многія адчуваюць сябе падманутымі, расчараванымі, духоўна зламанымі, спустошанымі...

— Больш таго, яны адчуваюць сябе непатрэбнымі. Такія былі мэты, і яны ажыццэўлены з бляскам. Прыгадайце сакрэтны дакумент народнага камісара Леніна, у якім прадпісвалася вынішчыць свяшчэннікаў. А царква мела вялікі ўплыў на чалавека, з дзяцінства і да старасці вяла яго па жыцці, выхоўвала яго духоўна, якасці—нравы і мараль. Калі нехта тыдзень-другі не быў на споведзі, яму ўказвалася на гэта. Не ўпускалі з віду ніводнага чалавека. Цяпер жа што? Мы атрымалі цалкам за ўсё здзейсненае большавікамі. За тое, што паверылі ў казку, у сацыялізм.

— У нас атрымалася такая песнімістычная гутарка... Ну проста кладзіся ў труну і памірай.

— Чаму? Гэта проста жыццё зараз такое. Але нам трэба ў імя сваіх нашчадкаў выжыць фізічна, адрадыць у сваіх душах спагядлівасць, міласэрнасць і дабрыню. У імя гэтага я і трымаю ў руках пэндзаль.

Гутарыла
Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: Міхаіл САВІЦКІ ў сваёй майстэрні.
Фота В. СТАВЕРА.

ЗАХАВАЛЬНІК БЕЛАРУСКАГА ДУХУ

ПАЭТУ ЭДУАРДУ ВАЙВАДЗІШУ 95 ГАДОЎ

З вершамі Эдуарда ВАЙВАДЗІША, паэта з беларускага Наддзвін'я ў Латвіі, чытачы «Голасу Радзімы» ўжо знаёмы па публікацыі ад 11 студзеня 1990 года. Сёлета, 5 лютага, спайняецца былому беларускаму настаўніку з-пад Індры 95 гадоў. На гэты раз ён

прапанаваў рэдакцыі ўрываак са сваёй паэмы «Ундзіна» і невялічкі ўспамін аб сваёй настаўніцкай дзейнасці.

С. ПАНІЗНІК

УНДЗІНА (ЛЕГЕНДА)

I.
Ізноў гляджу на ручайку
Сярод карэньняў чахлых дрэў:
Штургае з боку ў бок расьлінку,
Кідае пену на сугрэў.
Мае прачнуліся ўспаміны
Далёкай сівіны жыцця...
Мо шчасьця роднае краіны
Пачатак тут або працяг!
Ты хочаш, ручаёк, вадзіцай
Вазёрны Іл хутчэй размыць
І стаць мінулага крыніцай,
Легендай у народзе жыць!

II.
Калісь стаялі там будовы
Зусім паблізу ручайка:
Абапал хвой, лес дубовы
І цэлы шэраг хмызьняка.

Далей над возерам раўніна,
Шляхоцкі дом, веранда ў сад.
Паўостраў, сенажаць, лагчына
І цэлы сыцяг дваровых хат.

Паводдаль панскага палаца
На беразе крутым — касьцёл,
Дзе мог маліцца і схавацца
Наш люд у час рабунку сёл.
Шырокай стужкай роў цягнуўся
Уздоўж паўострава высот:
Паўкругам з возерам
самкнуўся —
У трудны час схаваць народ.

Такі [як кажуць] двор
Дайгова
Стаяў паводдаль ад дарог;
Людзей працоўных меў
нямнога,
А жыў багата, без трывог.

III.
Зямля ўраджайная Дайгова
Давала збожжа, буракі,
Каноплю, лён і бульбы многа:
Дабро чуць лезла у такі.
У лясх зьявляў было даволі:

Мядзведзяў, зайцаў,
барсукоў...
Іх нават бачылі у полі
Заможных нашых мужыкоў.
Ваўкі, як быццам па загаду,
Паблізу, недзе у кустах,
Заводзяць дружна сернаду:
Наводзяць сум, нуду і страх.
Якія водныя прасторы!
Наловіш процьму шчупакоў:
Як лапці, ракі лезлі ў норы,
У бучы і сеці рыбакоў.
У лясх грыбоў і ягад многа:
У кошык хутка набярэш —
Па смаку, колеру любога...
І чуць да хаты даняш.

А колькі ў лесе розных
пташак!
Цяцерак, курачак, шпакоў...
Бяз ліку камароў і мушак:
Яны лятуць з усіх бакоў.

У дуплянках ліп, ялін і сосен

Пудамі браў янтарны мёд
Пчаляр з вулей сваіх пад
восень —
Лічы амаль што кожны год.

IV.
Жыцьцё ў дварох людзей
кіпела,
Бы ў ручайку вясной вада.
Рабілася ўсё чэсна, ўмела,
І не трывожыла бяда.
Багатая зямля дарыла
За працу добры, шчыры лад:
Усім на сэрцы было міла,
А гэта ёсьць найлепшы клад.
Вясёла моладзі на сьвяты,
Калі гуляньне ў двары:
Для ўсіх рабіўся стол багаты,
Гульня гудзела да зары.
Бачыкі частуюцца застольна
[яны мядова піва п'юць].
Усім вясёла і прывольна,
Усе гамоняць і пляюць...

Эдуард ВАЙВАДЗІШ.

ГІСТОРЫЯ ВАЙВАДСКАЙ ШКОЛЫ

Вайвадская школа была адчынена ў 1908 годзе пры вёсцы Вайвады пад назовай: «Вторая Придруская начальная школа». Першым настаўнікам быў Шаблінскі. Вучоба была на расейскай мове, лік вучняў 40—50.

У 1921 годзе ў школе пачынае з'яўляцца беларуская мова пад кіраваньнем настаўніка Антона Мураўёва, які раней працаваў у «Первой Придруской школе» ў мястэчку Придруску. З 1922 па 1930 год у школе працуюць настаўнікамі Дубавік з жонкай, а пасля яго сьмерці і выезда сям'і ў Расею дзвінскі павятовы школьны аддзел пасылае мяне кіраўніком школы, а жонку настаўніца Мірановіча (латышку) — для выкладаньня латышскай мовы. Цяпер школа стала называцца так: «Вайвадская 6-класная основная школа». Яна пачынае рэсцыі ў сьрод беларусаў здабываць папулярнасьць. Лік вучняў павялічваецца да 150, а ў 5-х і 6-х класах — удваяне. Але нягледзячы на лік вучняў, чацьвёртага настаўніка нам не дае школьны аддзел. І каб наладзіць нармальную працу ў школе, педагогічная рада школы пастанаўляе: кожны месяц ад зэрплаты настаўнікаў адлічыць 10 працэнтаў у фонд сродкаў для найму чацьвёртага настаўніка — беларуса. Пастанова

мела поспех — у школе з'явіўся прыватны настаўнік — Франц Оруб. Стала лягчэй працаваць, і зьявілася магчымасьць больш выдзяляць увагі грамадскай справе сярод беларускага насельніцтва.

Нягледзячы на шавіністычны ўціск, які пачаўся з 30-х гадоў, школа расла і мела прыхільнасьць ня толькі сярод беларусаў, але і беларускіх настаўнікаў, якія прысылалі сваіх вучняў. Вучняў у 5-ю класу прысылалі й Пустынскія школы — Іёнінская і Плейкаўская. Вучняў-выпускнікоў лік падвойся. Для павелічэньня грашовага фонда школа рабіла спектаклі, вечарынікі й латарэю. У школе адбываліся і зборы культурна-асьветных таварыстваў.

Школа працавала нармальна аж да прыхода ўлады Ульманіса, калі латышскі шавінізм распачаў моцны ўціск усіх нелегальных устаноў. Мяне звольнілі з кіраўніцтва Вайвадскае школы і паслалі ў Пустыншчыну — у Плейкаўскую пачатковую школу за 12 кіламетраў ад майго дома і сям'і. У Вайвадскую беларускую шасцігодку назначылі кіраўніком латыша Паберза, які школу пераводзіць на латышскі лад і мяняе яе назву: замест «Вайвадская» — «Эзэрніеку паматскола».

У 1936 годзе большасьць беларускіх настаўнікаў была звольнена на пенсію. Быў

звольнены і я. Латвійскі ўрад для мясцовага насельніцтва пабудоваў на Індры і Гаравых вялікія школы й стварыў для беларускага насельніцтва ўмовы дэнацыяналізацыі. Толькі ў 1940 годзе беларускія школы аднавілі сваю працу.

У 1940 годзе я быў назначаны дырэктарам Вайвадскае 7-гадовае беларускай школы, у якой працаваў да 1 лютага 1941 года, а да пачатку нямецкай акупацыі быў інспектарам Дзвінскага школьнага аддзела па Краслаўскаму і Дагдскаму раёнам. Пасля мяне дырэктарам Вайвадскае беларускае школы была назначана настаў-

ніца Вольга Мдзалеўская. Вялікая сусветная вайна знішчыла большасьць беларускіх школ, а ўклад жыцьця палажыў сваю лапу і на беларускую мову ў Латвіі. У 1949 годзе пачалі стварацца калгасы, а насельніцтва разбягацца ў гарады. Вёскі пусьцелі. Лік вучняў зменьшыўся ў два разы. Малыя школы перасталі існаваць, а дзеці былі змушаны вучыцца ў Індраўскай і Придрускай — рускіх школах...

Настаўнік-пенсіянер
Э. Л. ВАЙВАДЗІШ.
(Латвія).
НА ЗДЫМКУ: Э. ВАЙВАДЗІШ
(у цэнтры). 1931 г.

СЛЫННЫ ДУДАР

Многія вёскі Міншчыны славіцца слыннымі землякамі-літаратарамі. Вязьніка дала Купалу, Мікалаеўшчына — Коласа, Цімкавічы — Кузьму Чорнага. У Ракуцёўшчыне некаторы час жыў Максім Багдановіч. А жыхары Валожынскага раёна гавараць, што ў іх невялікай вёсачцы Люцінка пачыналася творчая дзейнасьць стваральніка беларускага тэатра, перакладчыка, публіцыста і асветніка В. Дуніна-Марцінкевіча.

Менавіта тут ён стварыў

лібрэта шматлікіх музычных вадэвіляў і першую беларускую оперу «Сялянка».

Ды гістарычна склалася так, што літаратурная дзейнасьць В. Дуніна-Марцінкевіча была мала даследавана. За гэту справу ўзяўся літаратуразнавец Язэп Янушкевіч, зямляк драматурга. Ён наведаў архівы многіх гарадоў, рукапісныя сховні бібліятэк краіны. І як вынік — кніга «Беларускі дудар», якая нядаўна ўбачыла свет у выдавецтве «Навука і тэхніка». Аўтар выданьня твор-

чыю спадчыну пісьменніка разглядае ў цеснай сувязі з эпохай на фоне агульнаславянскага літаратурнага працэсу ў перыяд адраджэньня, што быў характэрны для большасці славянскіх краін у XIX стагоддзі. На канкрэтных прыкладах паказана станаўленне пісьменніка-дэмакрата, які патрабаваў павагі да селяніна і ўзнімаўся да ўзроўню перадавых людзей свайго часу. Разглядаецца ўсё гэта ў цесным кантэксьце агульнаславянскага літаратурнага развіцця. З мэтай больш глыбокага раскрыцця традыцый і ўплываў у творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча выкарыстаны

творы польскай, рускай, украінскай, балгарскай, славацкай, чэшскай літаратур, а таксама дакументы пра жыцьцёвы і творчы шлях пісьменніка, знойдзеныя ў апошнія дзесяцігоддзі беларускімі даследчыкамі С. Александровічам, Г. Кісялёвым, А. Мальдзісам, М. Малаўкам і інш. У выданні выкарыстаны малавядомыя артыкулы, лісты, успаміны сучаснікаў жыхары Люцінкі.

Кніга «Беларускі дудар» разлічана на чытачоў, якія цікавяцца першапачынальнымі беларускай літаратуры, праблемамі адраджэньня нацыянальнай культуры.

І. ПЯТКЕВІЧ.

АКТУАЛЬНАЕ Ў ПРЭСЕ

29 студзеня газета «Звязда» змясціла на сваіх старонках праект новага Закона «Аб ахове і зберажэнні гісторыка-культурнай спадчыны» і заарот да чытачоў яго аўтараў — Д. Бубноўскага, начальніка Дзяржаўнай інспекцыі па ахове помнікаў і гісторыі і культуры Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, і М. Сатолінай, кандыдата юрыдычных навук, навуковага супрацоўніка Інстытута філасофіі і права Акадэміі навук Рэспублікі Беларусь. Шматнацыянальнаму народу Беларусі няма прычыны саромецца, а тым больш цурацца сваёй гісторыка-культурнай спадчыны, пішачца ў звароце. Пазбаўленыя ўвагі, дасягненні матэрыяльнай і духоўнай культуры нашых продкаў безваротна гінуць. Іх адсутнасць стварае ў грамадстве своеасаблівы вакуум, які запаўняецца культурнымі дасягненнямі іншых народаў, прычым часцей за ўсё не лепшымі іх узорами.

Разарваць заганае кола разлагання грамадства, духоўнай дэградацыі кожнага з яго членаў — сьвяты абавязак нашага і будучых пакаленняў. Неабходнасць гэтага паказвае нават істынны самозахаванні. Адным з першых істотных крокаў у гэтым напрамку, на наш погляд, павінна з'явіцца стварэнне належнай прававой базы, якая б надзейна забяспечыла захаванне і стварыла спрыяльныя ўмовы да памяншэння нашага агульнага найкаштоўнейшага скарбу — гісторыка-культурнай спадчыны. Гэтага ж патрабуе і прыняты грамадствам курс на ператварэнне нашай краіны ў спраўды прававую дзяржаву.

Асноўнай жа мэтай прапануемага законапраекта з'яўляецца стварэнне ў рэспубліцы такіх грамадска-прававых і эканамічных адносін (праз пэўныя льготы і заахвочванні), пры якіх валодаць гісторыка-культурнай каштоўнасцю, укладваць у яе сродкі, выконваць на ёй метадычна абгрунтаваныя работы будзе матэрыяльна выгадна.

Пры распрацоўцы законапраекта намі выкарыстаны як аналагі адпаведныя законы Польшчы, Югаславіі, іншых усходнеўрапейскіх краін, вяртыты праекты законаў аб помніках, падрыхтаваных у Маскве, у шэрагу рэспублік былога Саюза, падпісаных і не падпісаных Беларусію міжнародных канвенцый, пагадненняў, харты, якія датычаць гісторыка-культурнай спадчыны.

У адрозненне ад існуючага Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ахове і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры», прапануемы законапраект ахоплівае праблемы не толькі матэрыяльнай, але і духоўнай гісторыка-культурнай спадчыны, упершыню ўводзіць ва ўжытак крытэрыі адбору гісторыка-культурных каштоўнасцей, а таксама — новую сістэму іх класіфікацыі.

Аўтары законапраекта адзначаюць, што жны сустрэліся са значнымі цяжкасцямі, таму што рэгламентацыя правоў і абавязкаў юрыдычных і фізічных асоб у дачыненні да з'яў духоўнай культуры праводзіцца ўпершыню. Гэта ажыццявае, што прытыка ўліку і захавання духоўнай спадчыны ў нашай краіне амаль адсутнічае. Менавіта таму вельмі спадзяюцца, што грамадзяне Беларусі, а таксама і тыя, хто жыве за яе межамі, азнаёміўшыся з законапраектам, выкажуць свае парады, прапановы, меркаванні, удакладненні, якія будуць вельмі карыснымі для канчатковай адпрацоўкі ўсіх прадугледжаных законапраектам артыкулаў.

МАЛЮНКІ СВЕТЛЫХ ЭМОЦЫЙ

— Усе дзеці ў душы мастакі, і перадаваць свае пачуцці і перажыванні ім лягчэй на паперы, — да такога пераканання прыйшоў за 20 гадоў работы ў студыі выяўленчага мастацтва Дома піянераў і школьнікаў Першамайскага раёна Мінска яе кіраўнік Рышард Май. Яго першыя вучні ўжо самі сталі бацькамі. Есць сярод іх і тыя, хто так ці інакш звязаў сваё жыццё з мастацтвам.

Але галоўным для мастака заўсёды было навучыць дзяцей спасцігаць разнастайнасць навакольнага свету. Таму так захоплена праходзяць усе яго заняткі, на якіх хлопчыкі і дзяўчынкі з цікавасцю слухаюць музыку і паэзію, чытаюць казкі, выплэскаючы на белыя аркушы паперы свае фантазіі.

Спраўды, работы вучняў Р. Мая заў-

сёды надзвычай маляўнічыя, арыгінальныя па выкананні і аранжыроўцы. Гэта малюнікі спакою, светлых эмоцый, душэўнай цеплыні і шчодрасці — якасцей, якія, адзначаюць усе, хто бачыў работы на шматлікіх рэспубліканскіх і міжнародных выста-

ках, арганізаваных у Польшчы, Канадзе, Бельгіі, Японіі, Галандыі. Для многіх дзяцей студыя стала другім домам, дзе перажылі яны дзівосныя моманты творчасці. Пройдзе час, і гісторыя паўтोरэцца зноў. У студыю прыйдуць іншыя дзеці, і ў

кожнага з іх будзе ўкладваць сваю душу і імкнучца развіць іх здольнасці мастак Рышард Май.

НА ЗДЫМКАХ: Рышард МАЙ са сваімі выхаванцамі; малюнак Аксаны РУЖОКО (12 гадоў).

Фота У. ШУБЫ.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

БЕШАНКОВІЦКІЯ КІРМАШЫ

У беларускай гісторыі кірмашы займалі важнае месца. Назаўсёды ўпісаны Зэльвенскі (Аненскі), Мінскі (Кантрактавы), Васілеўскі ў Гомелі, Хрышчэнскі ў вёсцы Любавічы Аршанскага павета. Яны збіралі купцоў, прадпрыемнікаў, пасрэднікаў з усіх канцоў Беларусі. Да ліку падобных належаў і Петрапаўлаўскі, што кожны год на працягу чатырох тыдняў праходзіў у Бешанковічах — сёння гарадскім пасёлку ў Віцебскай вобласці Рэспублікі Беларусь.

Першы кірмаш на беларускай зямлі прайшоў у 1498 годзе ў старажытным Полацку. Ён даў штуршок развіццю гандлю: стаў абслугоўваць «мясцовы» гандль Смаленска з Прыбалтыкай. У канцы XVIII стагоддзя гэтая роля перайшла да Бешанковічаў, аднаго з самых прыкметных гандлёвых цэнтраў Беларусі.

Мясціца здаўна славілася ганчарным рамяством, мылаварэннем, нарыхтоўкай драўніцы. Але найбольшую вядомасць Бешанковічам прынеслі кірмашы, якія сталі праводзіцца штогод у чэрвені-ліпені і працягваліся месяц. Сюды з'язджаліся купцы з Мінска і Брэста, Слуц-

ка і Слоніма, Вільні і Рыгі, многіх расійскіх і прыбалтыйскіх гарадоў, мястэчак і вёсак Прыдняпроўя.

Кірмаш, які праводзіўся ў цэнтры мястэчка, назваўся Петрапаўлаўскім. Для купцоў на рыначнай плошчы быў пабудаваны прасторны каменны двор. 60 крам, колькасць якіх год ад года павялічвалася.

Бешанковіцкія кірмашы славіліся мноствам тавараў мясцовай вытворчасці: шарсцяных і лянных тканін, фарфоравага і фаянсавага посуду, залатых і сярэбраных упрыгажэнняў, керамічных саматужных цацак і вырабаў хатняга ўжытку, вырабаў з жалеза і медзі, гародніны, фруктаў... Майстры і рамеснікі выстаўлялі ганчарныя вырабы, рукавіцы, канаты, драўляныя бочкі. У 1791 годзе кошт тавараў перавысіў адзін мільён польскіх злотых, а продаж—400 тысяч. Лепельскі спраўнік у 1855 годзе склаў ведамасць вынікаў чарговага кірмашу: найбольшым попытам карысталіся лянныя і шаўковыя тканіны, посуд, чай, пушніна, цукар, а таўсама коні.

Кірмашы ў Бешанковічах дэвалі адчувальны даход уладальніку мястэчка магнату І. Храп-

товічу. Не заставаліся ў проігрышы і гараджане. Ад здачы ў арэнду дамоў, магазінаў, складоў яны штогод атрымлівалі да чатырох тысяч серабром і больш.

Рамесніцтва, што развівалася на беларускай зямлі, патрабавала пашырэння знешняга гандлю: завозу прадуктаў харчавання, сыравіны, лесаматэрыялаў. Бешанковічы, якія знаходзіліся на перакрываванні воднага шляху і сухапутных дарог, адыгрывалі важную ролю ва ўмацаванні сувязей Прыдзвіння з Еўропай. Па Заходняй Дзвіне вывозіліся збожжа, мёд, воск, лес, скуры. У Цэнтральным архіве Літоўскай Рэспублікі захоўваецца кантракт на нарыхтоўку лесу ў Мсціслаўскім павеце і пастаўку на прыстань у Бешанковічы драўніны, які заключыў уладальнік Астроўна з кіраўніком Леанардам Пацедам. Прыстань была пабудавана для складзіравання тавараў перад адпраўкай у Рыгу па Заходняй Дзвіне. Ад Бешанковічаў пачынаўся шлях суднаў, плытоў і баржаў у прыбалтыйскія краіны.

Тут і выгружаліся тавары для продажу на кірмашы, заключаліся кантракты і гандлёвыя

здзелкі купцоў з уладальнікамі маёмнасці, пасрэднікамі. Пастаянна на кірмаш прыходзілі жыхары навакольных мястэчак і вёсак, каб прадаць, купіць неабходнае для сям'і, для дому, для гаспадаркі. На прыстані наймаліся лоцманы для праводкі суднаў праз дзвінскія парогі.

Гісторыя сведчыць: гандлёвыя сувязі Віцебска і Бешанковічаў з Рыгай і іншымі прыбалтыйскімі гарадамі пастаянна распыраліся, ахопліваючы ўсе бакі гандлёвага супрацоўніцтва. У апошнія дзесяцігоддзі XVIII стагоддзя штогод па Заходняй Дзвіне праходзіла да 700 суднаў з таварамі. Праз 50 гадоў, у 1848 годзе, ужо прайшло 1 329 суднаў, 310 плытоў з лесам. Агульны кошт перавозімых грузаў склаў у год каля 6 мільянаў рублёў.

У канцы XVIII і пачатку XIX стагоддзяў сталі вядомыя іншыя кірмашы, у дні работы якіх купцы, прадпрыемальнікі, рамеснікі мелі магчымасць прадаць, купіць, заключыць здзелкі. Роля кірмашоў у эканамічным жыцці беларускіх губерняў была вялікай, значэнне іх цяжка перацаніць.

Мікалай САЛАУЕУ.

ПАСЛАННЕ ПРЭЗІДЭНТУ МАК

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевіч і Старшыня Савета Міністраў РБ В. Кебіч накіравалі пасланне прэзідэнту Міжнароднага алімпійскага камітэта лану Хуану Антоніу Самаранчу з просьбай разгледзець пытанне аб прызнанні нацыянальнага алімпійскага камітэта Рэспублікі Беларусь.

У ім гаворыцца, што ў Беларусі атрымалі развіццё ўсе алімпійскія віды спорту. Усяго ў Гульнях прынялі ўдзел 152 спартсмены рэспублікі, якія заваявалі 123 медалі, з іх 63 залатыя. У 1991 годзе створаны Нацыянальны алімпійскі камітэт Рэспублікі Беларусь, які выказвае прыхільнасць ідэям і каштоўнасцям алімпізму, дзейнічае згодна Алімпійскай хартыі.

СЦЯГАНОСЕЦ— ІГАР ЖАЛЯЗОЎСКИ

На адкрыцці зімніх Гульняў у Альбервілі права неслі сцяг аб'яднанай каманды СНД даверана шматразоваму чэмпіёну свету па каньках Ігару Жалязоўскаму. Толькі гэта будзе не сцяг былога Савецкага Саюза, а Алімпійскі.

Каменціруючы гэты факт, спартыўныя журналісты выказваюць шкадаванне, што ў Альбервілі не будзе сцяга СССР. Фактычна ўся падрыхтоўка нашай зборнай вялася менавіта на базе Савецкага Саюза. І было б больш справядлівым, каб на Гульнях луналі сцягі СССР і МАКа.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

Разыскваюцца сестры Наташа ЛЕОН і Оля ВИГНОЛА (девiчыя фамілія ТКАЧУК). Их дедушка СЕЛЮН Артемий Сергеевич проживал в городе Бруклин. Он уехал в США из Белоруссии в 1914 году.

Сестер разыскивает брат ДРОЗД Александр Николаевич.

Его адрес: Республика Беларусь, 222310,

Минская обл., г. Молодечно, ул. Я. Купалы, д. 122, кв. 8.
ДРОЗДУ Александру Николаевичу.
НА СНИМКЕ: Наташа с мужем Александром ЛЕОНОМ.

АД РЕДАКЦЫИ. Па просьбе кліента аб'ява даецца на рускай мове.

ЗАСНАВАЛЬНИК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

РЕДАКЦИОННАЯ КАЛЕГИЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ Ф. СКАРЫНЫ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
Індэкс 63854. Заказ № 195.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12